

Arcadi Oliveres: “L’única prioritat a escala global és destruir el capitalisme”

Anna Palou

El Govern català va aprovar al mes de maig el nou [Pla director de cooperació al desenvolupament](#) de la Generalitat amb el suport del sector. Aquest nou Pla preveu arribar al 0,7 el 2030. El 0,7% és el que s’anomena ajuda oficial al desenvolupament (AOD), és a dir, els recursos que els estats enriquits transfereixen als empobrits en concepte de cooperació internacional. El van fixar les Nacions Unides i es calcula sobre el PIB estatal. Tu vas ser qui va elaborar el primer informe sobre el 0,7 a l'Estat espanyol, l'any 1991. Aquesta xifra simbolitza el compromís d'un Estat amb la cooperació?

Fa 37 anys de l'informe, un informe que anava destinat al Govern central per exigir que assumís un compromís establert en el marc de les Nacions Unides el 1972, el famós 0,7. L'any 1982, Espanya era molt lluny d'aquesta fita. Aquest informe, el vam enviar als 350 diputats, i, després de molt pressionar, la resposta del Govern va ser: “En un plazo razonable pero breve, se llegaría al 0,7”. Imagina-t'ho: encara no hi hem arribat mai. És la gran enganyifa. Pel que fa a la Generalitat de Catalunya, la primera partida a la solidaritat va ser el 1984 o 1985 perquè el llavors president, Jordi Pujol, deia que el Govern autonòmic no havia de donar ni cinc per al desenvolupament perquè era una responsabilitat estatal.

Però un dia es va trobar en un carreró sense sortida: va aparèixer la Crida a la Solidaritat, formada per persones com Jordi Sànchez, Carles Riera o Núria Camps, que a principis dels anys vuitanta van fer una campanya contra la fam a Etiòpia. Van recollir aliments per enviar-los durant les vacances de Nadal. La Universitat de Barcelona va ser el punt de recollida. Després de fer-ho, es van adonar que ho havien d'enviar i no tenien diners. En Joan Gomis, llavors president de Justícia i Pau, va anar a demanar a Pujol que es fes càrrec de l'enviament i, al final, va acceptar. Per tant, la primera partida de cooperació de la Generalitat va ser noliejat aquests vaixells que necessitaven.

“La diferència de riquesa entre els més rics i els més pobres del planeta és tan gran que el 0,7 no té impacte”

Aquest 2019 fa 25 anys de les acampades a la Diagonal per reclamar el 0,7. Com sorgeix i quina utilitat té?

Si vols la meua resposta sincera, el 0,7 realment només serveix per conscienciar la gent, perquè la diferència de riquesa i benestar entre els més rics i els més pobres del planeta és tan gran que el 0,7 no té impacte. Neix de la pressió dels estats africans que van entrar a l'ONU després de les independències (1958-1965) i de la mala consciència dels països del Nord per tot el període de colonització. Si estigués ben canalitzat, podria apaivagar algunes necessitats d'inversió al Sud, però caldria saber de quina manera es donen, com s'administren i quins són els resultats. I una cosa és la cooperació de les ONG, que en general és bona, i l'altra, la dels estats, que és una vergonya.

I caldria tenir en compte el deute extern dels països del Sud...

És clar. D'una banda, aquests estats reben els recursos recaptats via el 0,7 o menys i, de l'altra, ens estan satisfent a nosaltres cada any amb interessos d'un deute abusiu. Fa un parell o tres d'anys ho vaig calcular: els fluxos del pagament del deute representen set vegades més que la cooperació. Si

els en dones 1 però els en prens 7, no serveix per a res. Per mi, el que empobreix realment aquests països no és que se'ls doni o no el 0,7: és que el comerç és injust, que el deute és abusiu, que les multinacionals espolien i exploten, que l'especulació financera abusa d'ells... Dit això, el 0,7 sí que és útil per la consciència que crea aquí. Per mi, és més útil que una persona aquí sàpiga, gràcies al 0,7, que mai de la vida ha de comprar una sabatilla de Nike perquè explota al Pakistan, que no pas que doni 20 euros per a l'anomenat Tercer Món.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“No ens podem posar cap medalla: Navarra o Euskadi aporten més diners a la cooperació que nosaltres”

Catalunya ha fet bandera de la solidaritat amb els refugiats o contra la guerra de l'Iraq, però el pressupost català en cooperació està al 0,15%...

A Catalunya hi ha un sentiment de món global: hem sortit contra la guerra de l'Iraq, hem organitzat el Fòrum de la Mediterrània, hem fet un “Volem acollir”, hem articulat el moviment antiglobalització... Però, des del punt de vista pressupostari, no ens podem posar cap medalla: Navarra o Euskadi aporten més diners a la cooperació que nosaltres. Al marge d'això, tots hem caigut en un mateix parany: l'impacte de la crisi. Tant si ets fanàtic nacionalista com internacionalista, d'aquesta crisi n'ha sortit aquella resposta del “nosaltres primer”. El tema internacional ha quedat marginat, potser perquè no hem sabut fer la pressió que calia, potser perquè a escala global ja no hi ha grans xarxes o actes com els fòrums socials.

Per tant, ha guanyat el discurs de “primer els de casa”?

Temporalment. Jo crec que el “nosaltres primer” es revertirà gràcies a l'ecologisme, perquè és de caràcter global: la gent s'adona que el petroli s'acaba, que la contaminació és abusiva, que el clima

està canviant... I això té unes causes i conseqüències globals tot i que el punt de partida potser té a veure amb el "nosaltres primer", un punt egoista, però que ens farà prendre consciència de la globalitat.

Tu has participat en els fòrums socials mundials (anys 90-2000): què se n'ha fet, d'aquella agenda? Cal una agenda social comuna? Què en penses, dels objectius de l'[Agenda 2030 de les Nacions Unides](#)?

Aquests objectius només poden tenir utilitat des d'un punt de vista de sensibilització. Dubto molt que acabin canviant els sistemes de relacions internacionals perquè estan en mans de governs, de grans empreses i de les finances. L'any 1982, l'Assemblea General de l'ONU va aprovar que tots els països del món haurien de reduir cada any un 5% el seu pressupost militar. Què han fet? L'han apujat espectacularment.

"El capitalisme és un sistema d'explotació constant de gent, i, mentre el mantinguem, no farem res"

Quines són les prioritats que haurien de guiar l'agenda global?

L'única prioritat a escala global és destruir el capitalisme. Mentre tinguem aquest sistema criminal i assassí, no hi tenim res a fer.

Se'n parla poc?

El capitalisme és un sistema d'explotació constant de la gent, i, mentre el mantinguem com a sistema econòmic, mentre s'expliqui a les facultats d'economia, a les escoles de negocis i, des de fa algun temps, al batxillerat quan es fa introducció a l'economia als vailets, no farem res. Les ONG ho saben: 25.000 morts de fam cada dia. Ara s'han complert 10 anys de la crisi econòmica: el rescat bancari ha significat 10 bilions de dòlars, 200 vegades el que l'ONU demana per erradicar la fam. Tu creus que un sistema que protegeix una banca corrupta i a la qual se li donen aquestes quantitats de diners és un sistema que té solucions? És un sistema assassí i prou. I cal afegir-hi que és un sistema que genera diferències salarials, diferències d'ingressos cada cop més grans, com diu Oxfam en el seu darrer informe: 26 persones al planeta amb la mateixa renda que la meitat de la humanitat. A més, cal sumar-hi la destrucció del planeta. El capitalisme s'ha de destruir, i prou.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“El frau fiscal no permet assolir la justícia global”

Parles de les diferències entre rics i pobres. Tu sempre dius que els causants de les desigualtats tenen noms i cognoms. Posa'ns exemples d'això.

Podríem parlar d'Amancio Ortega, de Bill Gates... Però tinc fixacions amb algunes empreses. Crec que aquí a Catalunya la gent fa una cosa que no s'hauria de fer mai: anar a comprar a Ikea. I què vol dir? Doncs vol dir comprar a una empresa que té la seu social a Liechtenstein i que no paga ni un sol impost. Tu aniràs a Ikea i et compraràs una taula i et costarà 10 euros més barata que si la compres al fuster de la cantonada; però, com que Ikea no paga impostos i el fuster sí, el dia que tu vagis a la universitat, com que l'Estat no té diners, la matrícula et costarà 10 euros més i acabaràs pagant allò que t'havies estalviat. I la gent també compra a Amazon, que és la destrucció absoluta de la cultura. Llibreries i botigues petites d'arreu tanquen per culpa d'aquesta empresa. I la gent se'n va a Mercadona, que és una botiga d'un senyor del PP, per tal de comprar una mica més barat. I ja no parlo de Zara. Amb tot això, després anem pel món dient que volem la igualtat i caiem en aquestes coses diàriament...

Ara parlaves d'evasió d'impostos. Explica que és el frau fiscal, fins on arriba el frau fiscal i quines alternatives existeixen.

He parlat d'un sistema criminal i assassí, he fet una petita carregadeta sobre que nosaltres hi participem quan anem a comprar. Però en som còmplices més actius amb els plans de pensions. GESTHA, el sindicat de treballadors d'Hisenda, elabora cada any un [informe sobre el frau fiscal](#) a Espanya, i l'últim que n'he llegit, del 2013, deia que eren uns 90.000 milions d'euros els que es deixen d'ingressar l'any. Si comptem que el pagament de pensions a l'Estat espanyol li suposa entre

115.000 i 120.000 milions d'euros l'any, imaginem-nos que som capaços de cobrar els 90.000 milions i que els afegim a les pensions. Aquestes s'incrementarien en un 80%. No hi ha cap fons de pensions en el món que faci aquest increment. A més, mentre els té el banc, no saps en què s'han invertit. I això vol dir armes, nuclears, prostitució, drogues, explotació infantil... Saps qui és un dels majors evasors fiscals? El Banco Santander ha estafat milers de milions. A mi em fa vergonya anar a la UAB i veure, només entrar-hi, des de fa anys, una sucursal del Santander. També en altres universitats. Això és indigne per a una universitat. Amb tot, vull dir que el frau fiscal no permet assolir la justícia global.

“La gent comença a ser conscient de les conseqüències del seu consum, i això és gràcies a la tasca de les entitats”

En clau de control de les empreses, des de la perspectiva dels drets humans, diverses entitats catalanes han impulsat la creació d'un [Centre d'Avaluació dels Impactes de les Empreses Catalanes a l'Exterior](#), que encara està pendent de desenvolupar-se. Quina rellevància tenen iniciatives com aquestes?

Tot i el que he dit abans, penso que la gent comença a ser conscient de les conseqüències del seu consum, i això és gràcies a la tasca d'entitats com Setem i a les campanyes de sensibilització com “Roba neta” o de comerç just, que han anat introduint el concepte de “consum conscient”. Sóc optimista. Ara cada cop veiem més fires de l'economia social i solidària en municipis, o la FESC que cada any es fa a la Fabra i Coats de Barcelona, on trobem alternatives com Som Energia, banca ètica, ecologistes i d'altres. Però, més enllà d'això, cal denunciar què hi ha darrere de cadascuna de les empreses i les banques, i això és el que estan fent molt bé moltes ONG o iniciatives com aquest Centre.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“Cal acceptar les migracions perquè és una obligació ètica de qualsevol ciutadà”

El 2001 vas tenir, com a part de Justícia i Pau, un paper important en les tancades de migrants. Fa uns quants mesos van tornar, a la Massana: no ha canviat res des de llavors? La situació de les persones migrants aquí, la “crisi” de refugiats... Per què es continua criminalitzant la migració?

Cal acceptar les migracions perquè és una obligació ètica de qualsevol ciutadà. Tancar les fronteres és un delicte. Dit això, l'arribada de gent de fora sempre és enriquidora, sobretot per al país de recepció, perquè és quelcom que millora la piràmide demogràfica. Nosaltres som poblacions molt envellides, i la gent que arriba és principalment jove i ens rejuveneix.

L'anuari que publica la presidència del Govern espanyol, La Moncloa, sobre la balança fiscal de les migracions a Espanya, analitza, d'una banda, quines són les aportacions de diners públics dels migrants: si tenen papers, les cotitzacions que fan a la Seguretat Social, els impostos de la renda, i, si no en tenen, els impostos indirectes que paguen en el consum, i, de l'altra, comptabilitza els diners que ells costen a l'Estat amb la sanitat, l'educació, les ajudes socials, l'habitatge... I què diu l'anuari? Saldo a favor nostre de 6.000 milions d'euros. És a dir, que, fins i tot des del punt de vista egoista, no ens costen diners: ens en regalen! Tot i això, aquest és un fals argument perquè els hem de rebre igualment. Cal explicar a la gent que històricament sempre ha estat així, que demogràficament és rendible, que econòmicament és beneficiós; però, per damunt de tot, que totes les cultures del món al llarg de la història han nascut de les migracions.

“L'extrema dreta guanya vots gràcies a la mala informació: els grans mitjans de comunicació estan en mans d'aquests senyors”

Però cada cop l'extrema dreta puja més i més: veiem Trump, Bolsonaro, Salvini...

Aquesta gent guanyen vots gràcies a la mala informació, perquè els grans mitjans de comunicació estan en mans d'aquests senyors. Te'n posaré un exemple: fa uns quants mesos va morir Serge Dassault, el director del diari *Le Figaro*, el més important de França en venda de diaris. Però ell no només era amo del diari, sinó també d'una empresa francesa d'avions de combat. Per tant, què dirà *Le Figaro* el dia que el país s'embranchi en una guerra? Diran: visca la guerra, perquè l'amo hi guanyarà diners.

Has parlat del moviment ecologista. La mateixa Generalitat també [ha declarat l'emergència climàtica](#). Quina importància té ara mateix per al futur?

L'emergència climàtica no és res més que el fruit del capitalisme desmesurat que estem patint des de fa temps, especialment els últims 50 anys. Com he dit, el capitalisme és criminal i assassí, i ens l'hem de treure de sobre perquè el planeta pugui sobreviure.

Foto: IVAN GIMÉNEZ

“Sóc molt optimista amb el moviment feminista. Crec que és cap a on hem d’anar”

Ens hauríem d’emmirallar en el moviment feminista?

També sóc molt optimista amb el moviment feminista. Crec que és cap a on hem d’anar per la manera d’actuar, la cura, la vigilància de l’ésser humà...

Quin paper ha de tenir la ciutadania en el canvi de sistema?

Primer, voler saber què passa. Tenim un món malalt i, per fer-hi front, cal saber què té. Segon, associar-se perquè tot sol no fas res. Quan va funcionar la PAH? Quan unes quantes persones es van posar d’acord per aturar un desnonament. Tercer, actuar un cop estiguem associats. I, últim i molt important, perdre la por. I amb aquest perdre la por hi ha altres elements, com la desobediència civil. A Catalunya l’hem exercida fa poc, l’1 d’octubre, però l’hauríem d’exercir més sovint, per exemple, fent l’objecció fiscal amb la renda. Cal perdre la por.

*** Aquesta entrevista forma part de la revista en paper ‘Justícia Global’, el nou dossier monogràfic de CRÍTIC i de La Fede.cat, dedicat a analitzar les relacions, els conflictes i les desigualtats entre el Nord i el Sud. Podeu comprar la revista en paper [aquí](#) i us l’enviem a casa per correu.**